

Elektrochemie

Elektrochemie- zabývá se rovnovahami a ději v soustavách obsahujících elektricky nabitě částice

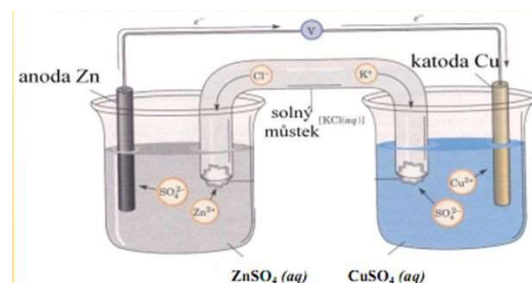
Elektrická dvojitost- pokud ponoříme kov do roztoku jeho soli začne čistý kov přijímat/odevzdávat kationty- elektrony v kovu zůstávají, jelikož existují v podobě elektronového plynu a nejsou tedy vázány na jeden atom:

- Zinek v roztoku síranu zinečnatého- zinek vypouští kationty Zn^{2+} do roztoku soli- roztok se stane kladně nabitým a zinek záporně ($\rightarrow$ elektrická dvojitost) $\rightarrow$ časem je energeticky náročnější vypouštět kationty (stejně náboje se odpuzují) $\rightarrow$ dynamické ekvilibrium
- Měď v roztoku síranu měďnatého- měď přijímá kationty Cu^{2+} ze soli- roztok se nabíjí záporně (nadbytek SO_4^{2-}) a měď kladně (nadbytek Cu^{2+})

Poločlánek- soustava elektricky nabitého roztoku a opačně nabitého kovu

Článek- získáme vodivým propojením dvou poločlánků

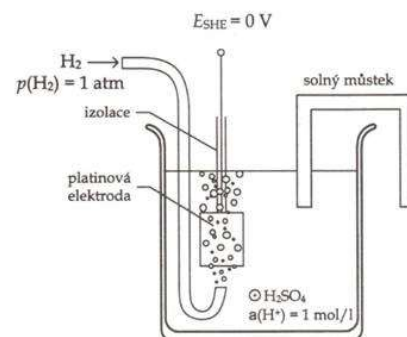
Daniellův článek- roztoky příslušných síranů jsou propojeny solným můstkem (skleněná trubice s inertním elektrolytem a porézní membránou na koncích)- napojením na voltmetr dokáže měřit potenciální rozdíl propojených poločlánků

Nelze měřit elektrický potenciál jednoho poločlánku $\rightarrow$ byla zvolena tzv. vodíková elektroda jako srovnávací poločlánek- pro určení relativního potenciálu daného kovu

Měření potenciálů musí probíhat za standardních podmínek ($p=1\text{atm}$, $T=25^\circ\text{C}$), jelikož aktivita a koncentrace iontů je funkcí teploty $\rightarrow$ tzv. **standardní redoxní potenciál (E^0)**

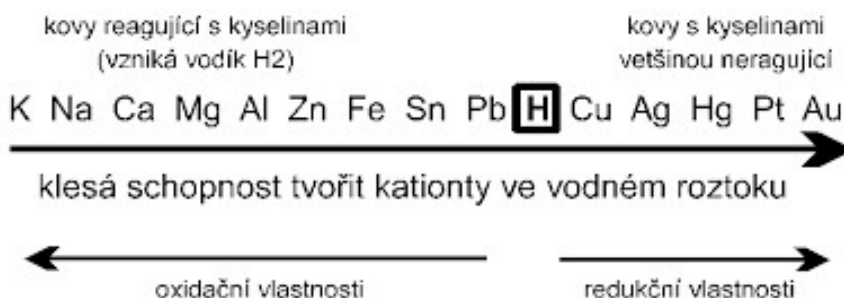
Konvencí je stanoven standardní redoxní potenciál vodíkové elektrody na **0**

Elektroda	E^0 [V]
Li ⁺ /Li	-3,045
K ⁺ /K	-2,925
Ba ²⁺ /Ba	-2,900
Ca ²⁺ /Ca	-2,870
Na ⁺ /Na	-2,714
Mg ²⁺ /Mg	-2,370
Al ³⁺ /Al	-1,660
Mn ²⁺ /Mn	-1,180
Zn ²⁺ /Zn	-0,763
Cr ³⁺ /Cr	-0,740
Fe ²⁺ /Fe	-0,440
Cd ²⁺ /Cd	-0,403
Co ²⁺ /Co	-0,277
Ni ²⁺ /Ni	-0,250
Sn ²⁺ /Sn	-0,136
Pb ²⁺ /Pb	-0,126
H ⁺ /H ₂	0,000
Cu ²⁺ /Cu	0,337
Ag ⁺ /Ag	0,799
Hg ²⁺ /Hg	0,854

Oxidace= ztráta elektronů (oxidační činidlo oxiduje jinou látku a samo sebe redukuje)

Redukce= získání elektronů (redukční činidlo redukuje jinou látku a samo sebe oxiduje)

Kov s nižším redoxním potenciálem je schopen vytěsnit kov s vyšším redoxním potenciálem (napravo od něj v Beketově řadě napětí kovů)

Čím dál jdeme vlevo, tím jsou kovy silnějšími redukčními činidly ($Zn + CuSO_4 \rightarrow Cu + ZnSO_4$)

Kovy vlevo uvolňují elektrony (tvoří kationty) ochotněji než kovy vpravo

Redoxní potenciál také vysvětluje reakce s kyselinami ← kovy nalevo od vodíku (neušlechtilé kovy) je redukují → dochází k předání elektronů, substituci a uvolnění H_2 – toto platí pro oxidující (H_2SO_4 , HNO_3) i neoxidující (HCl) kyseliny

Ušlechtilé kovy reagují pouze s oxidujícími kyselinami- ušlechtilý kov se oxiduje na úkor centrálního atomu kyseliny a vzniká voda ($3Cu^0 + 8HNO_3 \rightarrow 3Cu^{II}(NO_3)_2 + 2N^{II}O + 4H_2O$)

$$\text{Elektroodový potenciál} = E^0 \text{ katody} - E^0 \text{ anody}$$

Elektrolýza

Působením stejnosměrného elektrického proudu lze docílit výměny elektronů, která by spontánně nenastala

Kovy se průchodem elektrického proudu (uspořádaným pohybem elektronů) nemění, avšak v roztocích a taveninách elektrolytů dochází ke změnám

Elektrolýza- 2 elektrody napojené na zdroj DC v roztoku/tavenině elektrolytu:

- **Kladná elektroda (anoda/+)**- přitahuje anionty a oxiduje je (odebírání jim elektrony)
- **Záporná elektroda (katoda/-)**- přitahuje kationty a redukuje je

Elektrolýza roztoku chloridu měďnatého (+ 2 uhlíkové elektrody s DC):

- Katoda (-): $Cu^{2+} + 2e^- \rightarrow Cu^0 \rightarrow$ povlak mědi
- Anoda (+): $Cl^- - e^- \rightarrow$ vznik $Cl_2 \rightarrow$ bublinky chloru

Elektrolýza roztoku chloridu sodného (+ porézní přepážka- zabraňuje styku Cl_2 s NaOH):

- Katoda (-): redoxní potenciál vody (-0,8V) je výrazně nižší než redoxní potenciál sodíkových iontů (-2,7) → voda se redukuje snáze → na katodě místo sodíku vzniká vodík a hydroxidový anion (OH^-) → bublinky $H_2 + NaOH$
- Anoda (1): bublinky Cl_2

Elektrolýza taveniny chloridu sodného (volné Na^+ a Cl^-) s inertními elektrodami a odděleným katodickým a anodickým prostorem- výroba sodíku:

- Katoda (-): nejsou přítomny žádné kationty redukující se snadněji → $Na^+ + e^- \rightarrow Na^0$
- Anoda (+): $Cl^- - e^- \rightarrow$ vznik Cl_2

Využití- k výrobě:

- Chloru
- Vodíku
- Sodíku
- Hliníku
- Vápníku
- Hořčíku

Galvanické články (primární články)

Galvanický článek (uvolňuje energii) má opačné napětí na anodě a katodě oproti elektrolýze (spotřebovává energii)- ale:

- Anoda- vždy oxidace
- Katoda- vždy redukce

Daniellův článek je v podstatě nejjednodušším galvanickým článkem (jeho elektroodový potenciál a tedy napětí je ale pouze 1,1V)

Suchý/Lanclanchův článek (napětí 1,5V- svítilny, rádia):

- Anoda (+)- uhlíková elektroda obalená oxidem manganičitým
- Elektrolyt- škrobová pasta s chloridem amonným a oxidem manganičitým
- Katoda (-; a obal článku)- zinkový plech
- Princip:
  - Zinek se v kontaktu s elektrolytem oxiduje a kationty přechází do elektrolytu (a vzniká z nich zbytečně komplikovaný komplex) + zinek se nabíjí záporně
  - Volné elektrony prochází napájeným spotřebičem do katody- zde se oxid manganičitý redukuje na oxid hydroxid manganičitý

Rtuťový článek (napětí 1,35- naslouchátka, hodinky)- stabilní napětí + dlouhá životnost:

- Anoda- zinkový amalgám
- Elektrolyt- hydroxid draselný
- Katoda- grafit a oxid rtuťnatý

Akumulátory (sekundární články)

Oproti galvanickým článkům se dají opakovaně nabíjet a mohou tedy akumulovat energii

Nabíjení (elektrolýza) i vybíjení (princip galvanického článku) probíhá za vstřebávání/vzniku DC

Olověný akumulátor:

- Obsahuje desky inertních elektrod potřené pastou z kyseliny sírové a síranu olovnatého ($PbSO_4$)
- Elektrolyt- zředěná kyselina sírová
- Nabíjení (nutné připojení DC):
  - Katodové desky (-)- pokryty olovem ($Pb^{II} + 2e^- \rightarrow Pb^0$)
  - Anodové desky (+)- pokryty oxidem olovičitým ($Pb^{II} - 2e^- \rightarrow Pb^{IV} \rightarrow PbO_2$)
- Vybíjení (napětí 2V):
  - Katodové desky (+)- redukce oxidu olovičitého ($Pb^{IV} + 2e^- \rightarrow Pb^{II} \rightarrow PbSO_4$)
  - Anodové desky (-)- oxidace olova ($Pb^0 - 2e^- \rightarrow Pb^{II}$)
- Obecně: $2PbSO_4 + 2H_2O \xrightleftharpoons[nabíjení]{vybíjení} Pb + PbO_2 + 2H_2SO_4$

Nikl-kadmiový akumulátor (1,4V)